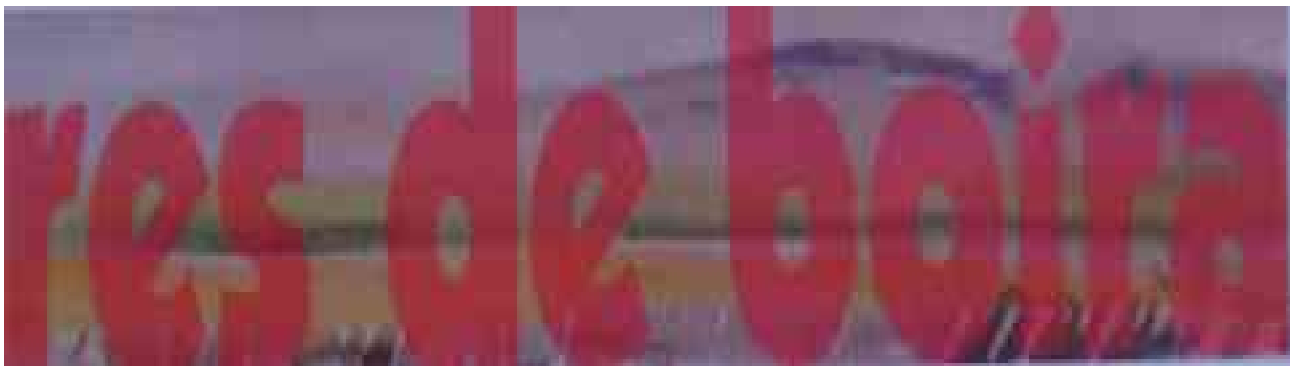

ASSOCIACIÓ INSTITUT PER A LA MEMÒRIA HISTÒRICA NUM 1 JUNY 2006

RES DE BOIRA

Num. 1 Juny 2006

Consell de redacció:
Salvador Goya, Tomàs Chicharro,
Marià Hispano, Emili Penado, Carles
Vallejo

Col·laboracions:
Pelai Pagés, Llibert Jofre, Serge
Barba

Disseny artístic: Pere Díez Gil

Edita:
Associació Institut per a la Memòria
Històrica de Catalunya

Redacció i Administració:
Ciutat, 7
08002 Barcelona
Tel. 93 3010612

Correu electrònic:
institutmemoria@hotmail.com

Correcció: Caterina Hernández
Mercé Canals

Dipòsit legal: B-30636-2006

Impremta: CEVAGRAF, S.C.C.L

Cap part d'aquesta revista no pot ser
reproduïda sense el permís de
l'editor. La revista no es solidaritza
necessàriament amb els criteris o
punts de vista expressats en els
articles signats.

EDITORIAL

RES DE BOIRA

El títol pot sobtar una mica, potser per la seva contundència. Aquesta, la nostra revista, vol entrar d'una manera que ens porti a la reflexió en un terreny on moltes vegades sembla com si les nostres intencions, millor les nostres reflexions, restessin encallades en una situació en què el fet històric s'adreça simplement a la menció d'un moment, d'un període, sense arribar a l'anàlisi i penetració, diguem-ne, filosòfica. La Història poc ens servirà per l'enriquiment de la nostra cultura, pel enfortiment de la nostra consciència ciutadana si aquesta no ens aporta l'estímul d'experiències aplicables, de matèria que ens serveixi per a la edificació d'un mon, d'una societat més "humana".

Voldríem aconseguir que **Res de boira** fos quelcom que ens ajudés a sortir de la cotilla que podria significar, simplement, un memorial o, simplement un anecdotari. Deuria ser una mena de contenidor on hi anéssim dipositant el conjunt de les nostres reflexions, del resultat dels debats que propiciéssim al entorn de la nostra revista. Que fos un estímul al veure d'alguna manera la presència del esforç, que ens donéssim compta de la importància del treball de la nostra ment, de com amb aquestes aportacions es pot anar construint l'edificació del demà.

Bé, amics, aquesta potser la nostra eina si la sabem aprofitar. No podem malmetre una cosa que pot arribar a tenir importància, més si pretenguéssim utilitzar-la com aparador de la nostra equivocada pretensió personal.

Anem, doncs, a emprendre un camí quin èxit dependrà de l'esforç d'un conjunt perquè individualment no en traurem el profit que amb els nostres plantejaments pretenem.

	4	Perquè la recuperació de la memòria històrica
Opinió	5	Ens convé oblidar la Guerra Civil i el Franquisme?
Història	7	14 d'Abril de 1931
	8	El naixement del moviment unitari de les CCOO a Catalunya
	11	"Llibertat" René Athiel, una expressió de la solidaritat militant
	14	Un tros d'història de la MTM i d'un històric de CCOO
Activitats	19	Inaguració a Le Perthus d'un monument a la Retirada
Cultura	20	Angel González, el pervivir de la "generación de los cincuenta"
	22	Art i Lletres

PERQUÈ LA RECUPERACIÓ DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA

(Un esforç per a cercar-hi sentit)

- Amb la recuperació de la memòria sobre un temps recent, no hem de cercar retreure històries passades pel simple fet de “refrescar” la memòria, ni menys de retreure històries personals que moltes vegades es converteixen en espectacles.
- La recerca sobre un passat recent ha de servir com a base per a treure conclusions que ens ajudin a conèixer millor el període que estudiem.
- Els homes, les dones, ens hem de considerar, ni més ni menys, dins una àmplia variació que formant part del context.
- El context. Cal fer un ampli anàlisi d'aquest per poder tenir idea dels molts factors a partir dels quals sorgeix la història en què volem penetrar-
- Treure conclusions que ni deurem esperar ni pretendre que siguin les definitives con moltes vegades succeeix en processos de recerca.
- La complexitat del camp que s'anirà a treballar ens ha de fer preveure que els components d'aquest camp són, potser, d'una composició summament variada, per a el que s'haurà de començar de delimitar bé els camps per a poder concentrar els esforços.
- S'haurà de tenir ben clar per saber delimitar els resultats que es vagin aconseguint, els resultats parcials, les conclusions i les aplicacions cosa fonamental.
- Els testimonis orals comporten la possibilitat de modificacions de la realitat personal en que, potser inconscientment, s'està adornant la realitat.
- Amb un treball de recerca ben acurat no es deuria, d'alguna manera, preveure l'avenir històric, sense que es pretengui una exactitud matemàtica, com ja passa amb la meteorologia?
- El possibilitar previsions facilitaria la formació de l'individu en previsió de les “turmentes” històriques i un més profund contingut cívic que el portés a una major responsabilitat en quan a la intervenció en els “negocis” públics.

La Redacció

Ara que celebrem el 75è aniversari de la II República torna un cop més la polèmica sobre la Guerra Civil, polèmica que, segons una part de l'opinió pública, no condueix a cap resultat positiu, provoca una divisió de la societat civil, uns antagonismes que impedeixen una convivència normal, i no significa cap aportació positiva per al dia a dia de la nostra societat. Novament, hi ha qui propugna l'oblit de l'experiència que ens aporta la memòria històrica. No ens referim solament a la recuperació d'aquest període desgraciat de la nostra història contemporània sinó també al restabliment dels drets que corresponen als qui patiren el pes de la repressió franquista. Aquesta actitud de la dreta conservadora democràtica és comprensible fins a cert límit, ja que, d'alguna manera, podria posar en evidència alguns dels qui foren suport de la dictadura; no ho és, però, des del punt de vista ètic, si és que es pot exigir ètica en política per part dels partits que exerceixen el poder quan el silenci, l'oblit i el "*borrón i cuenta nueva*" ja van ser actituds i condicions acceptades durant la transició.

Com s'explica aquesta manca de memòria?

Es podrien trobar diverses explicacions a aquestes actituds, començant, potser, per la de més pes: la de cercar una dubtosa rendibilitat electoral. No es pot oblidar que cap partit d'esquerres, en els primeres eleccions democràtiques, va utilitzar la seva participació en la lluita antifranguista com un actiu electoral. Ni el PCE que presentava Carrillo (actiu enverinat de la Guerra Civil) ni el PSOE, que, en certes regions, com a Catalunya, eren partits nous com el PSC, que es presentava amb un equip dirigent nou, renovador i en ocasions molt diferenciat del PSOE, encara que no pas electoralment.

A aquesta actitud de recordar quan convé i d'oblidar quasi sempre, es pot dir que se li poden donar moltes explicacions. Per descomptat, hi ha dues condicions principals que s'han de tenir molt en compte.

Diverses etapes del franquisme.

La primera és que la Guerra Civil i el Franquisme posterior van tenir una durada cronològica desmesurada, amb diverses etapes molt diferenciades pel que fa a les conseqüències sociològiques, i ja no diguem polítiques i econòmiques. Això també significa que va haver-hi

diverses etapes de franquisme, com també diversitat de víctimes. Tampoc no són el mateix els vençuts de la Guerra Civil i la subsegüent aniquilació i l'èxode cap a Europa i Amèrica abans de la caiguda del nazisme i, fins i tot, el maquis i l'intent de recuperació armada, i el període, per exemple, de CCOO o del SDEUB, amb tot el que això va representar. En conseqüència, una de les primeres condicions seria d'aclarir quins períodes històrics —o quin període històric— i quines conseqüències estem intentant d'oblidar, els motius, i si és que realment atempten contra la convivència dins la societat actual. De cap manera podem situar dins el capítol de l'oblit a cap víctima del franquisme, però també cal diferenciar, en justícia al seu esforç, les víctimes del franquisme. D'algunes etapes, forçosament, per la desaparició física de llurs protagonistes (perquè el temps no ha transcorregut en va), dues o tres generacions no podran tenir per part de la societat el mateix esforç de record que, per exemple, els que corresponen als anys setanta.

El canvi de llenguatge, una forma de emboirar els fets

Un altre aspecte condicionant és el del llenguatge, qüestió aparentment neutre respecte a l'anàlisi històric; tanmateix, amb una mica d'atenció i rigor ens podem adonar que no podem parlar si no fem una anàlisi del llenguatge a través de les fonts històriques i testimonials, confrontant-lo amb el llenguatge actual, algunes paraules de la qual han perdut, a base de ser repetides, la força i el significat que tenien a l'època del franquisme. El llenguatge com a portador d'idees, d'ideologies i dels fets, està vinculat a un present que pretén descriure i explicar. Ens fa falta, doncs, aquesta anàlisi metalingüística per a parlar, per exemple, del que es va defensar durant el franquisme en el terreny dels valors.

Per a molts encara són fets actuals.

Un altre condicionant ja molt conegut és la contemporaneïtat dels protagonistes en explicar els fets històrics. Per això diem que en cada generació s'hauria de reescriure la història. A partir d'aquest condicionant i, segurament, d'altres que al lector se li poden ocórrer, hi ha fets concrets o fets més a l'abast de les eines d'anàlisi immediates que podem prendre en consideració. El primer és la prevenció, la por que fan a la dreta més recalcitrant el restabliment de la

justícia o la restitució d'esquemes que van combatre fa més de seixanta anys. Parlarem del republicanisme, parlarem de la reforma agrària, del laïcisme: en definitiva, del frontpopulisme, i en aquest sentit és evident per a un ciutadà o ciutadana polític d'esquerres que tingui responsabilitats i possibilitats de governar que els instruments amb què avui compta la dreta per a reaccionar, per a involucrar, són els mateixos instruments amb què comptava la dreta que, fonamentalment, els va utilitzar contra la República del febrer del 1936, la República del Front Popular.

Institucions que va utilitzar la dreta golpista

Estem acostumats a sentir com diuen, perquè aquest és un concepte que la dictadura es va interessar a escampar, que mitja Espanya es va enfrontar a l'altra mitja. Però, siguem seriosos, quina altra Espanya? Essencialment, l'altra mitja Espanya era quantitativament i qualitativament molt diferent; era l'Espanya dels privilegiats, que va comptar amb institucions que encara subsisteixen. Això sí, han canviat en el sentit de l'adaptació als temps. Parlo de gran part de l'Exèrcit, o institucions de control moral com és l'Església catòlica. Aquestes institucions són, si salvem les distàncies, les mateixes de la monarquia alfonsina o de la República i també del franquisme. Sembla que siguin consubstancials a Espanya, encara que els seus components humans siguin diferents. Faria falta, perquè aquestes afirmacions es poguessin concretar, conèixer l'ideari que regeix en les escoles d'oficials de l'Exèrcit, quin és el poder real de l'Església sense perdre de vista l'oposició als matrimonis d'homosexuals, o de l'intent de domini en el camp de l'educació, els recursos, els privilegis que ha acumulat aquesta Església catòlica del nostre país. Per tant, fent un esforç de realisme i de coherència política, esperem que, admetent els canvis que amb l'impuls democràtic s'estan donant, això també els afecti. Però mai no haurem d'oblidar ni perdre de vista les restes de franquisme que encara existeixen, de les quals l'època d'Aznar s'ha encarregat de fer-nos memòria. Aquestes forces latents ens assenyalen que no podem pecar d'ingenu i pensar de que voluntàriament estiguin disposades a retornar, ja no a una situació de frontpopulisme sinó, fins i tot, si ho poden evitar, a una presa de consciència per part d'una majoria de la societat civil del nostre país que arribi a impulsar amb la normalitat democràtica avenços socials importants.

Comportament prudent dels responsables polítics?

Avui ens fa l'efecte que les institucions de govern moltes vegades actuen més per interessos polítics immediats que pel resultat d'una anàlisi profunda de la situació. Sembla que pesa encara en l'actitud dels nostres governants la influència que ens

arriba del terror i de la por, llegats per la dictadura. Què és la por? Com, de quina manera, aquells poders fàctics de la nostra història negra, de l'Espanya de "l'estampeta" i del escapulari, les restes de l'Espanya dels militars africanistes, encara poden influir sobre l'actitud dels nostres governants? I de quina manera! Això, a part de considerar com si encara es pogués mobilitzar l'Exèrcit amb la Legió, tenint present que actualment ja és un Exèrcit professional, que bé podria servir, per exemple, per impedir el dret d'autodeterminació. A part de les consideracions pràctiques, que segurament són importants, quins mecanismes psicològics, d'influència, procedents dels vents que deixà la història, aquella història negativa, fan que l'actitud dels nostres governants sigui tan erràtica i tan penosament cauta com la que es demostra amb el projecte aturat de llei estatal sobre el memorial democràtic?

La por, herència del franquisme

La por és un fet; és una sensació força determinant amb una incidència immediata en el comportament humà. És imperatiu que observem de quina manera la por generada durant la guerra i la dictadura franquista s'ha pogut transmetre a les generacions actuals. Tanmateix tenim que distingir, com a mínim, d'una dicotomia: dels nuclis urbans, industrials o de serveis i, dels nuclis rurals. Aquests nuclis rurals, petits, tenen poc pes econòmic i, en canvi, en l'inconscient col·lectiu històric del nostre país tenen un pes enorme, determinant. És tremend el pes que té la història dels nostres pobles, dels llogarets. També és veritat que van patir, relativament, una repressió més ferotge que les ciutats. No en va fa a penes cinquanta anys érem un país amb un sector primari superior al 40 %, un país agrícola i endarrerit. D'ací neix un dels principals factors que expliquen la por i, no exagero si dic que encara subsisteixen les causes profundes i que en molts casos no tenen res a veure amb ideologies, ni feixistes ni socialistes, que poden donar fonament a la por col·lectiva que pot tenir l'esquerra en particular i el poble espanyol, basc, català o gallec en general. Si es vol parlar del segle XX, de la Guerra Civil i de tot el període franquista, doncs, a l'anàlisi de les institucions que la dreta reaccionària va utilitzar sempre, com també ho va fer la dictadura del general Primo de Rivera, cal afegir-hi l'anàlisi de la por i els comportaments que suscita. Més endavant publicarem una hipòtesi sobre els mecanismes de transmissió de la por.

Tomàs Chicharro Manero

HISTÒRIA

14 d'Abril de 1931

Un dia, des d'una finestra de la galeria d'una casa de veïns del carrer Marina, un vailet contemplava com un grup de persones, que duïen una bandera tricolor, estaven davant de la porta del quarter d'Intendència, als Quarters de Jaume I (també dits els Quarters Nous), i semblava com si estiguessin parlant amb un cap militar (era un tinent) que havia sortit per atendre'ls. Passada una estona va veure com aquell militar els prenia la bandera per aparèixer, poca estona després, per una finestreta que hi havia damunt de la porta principal i retirava de l'asta la que sempre havia pogut contemplar i hi hissava la tricolor. Era el **14 d'abril de 1931**, data d'instauració de la **II República espanyola**, un canvi de règim, que per l'alegria que va poder apreciar en la gent gran que l'envoltava, seria molt important i, com deien, un gran canvi, segons la Història, sense vessament de sang.

Sí, per l'ambient que pressentia el seu infantil cervell, allò, potser, era una cosa bona, no trigaria gaire a gaudir de coses bones, doncs, aviat estrenaria un col·legi nou i maco, on en lloc dels pupitres plens de guixots hi haurien tauletes i cadires a la seva mida i també, entre altres coses, li ensenyarien, fins i tot, a elegir un govern de la classe com allò que feien els "grans" a les eleccions... (havia començat a penetrar el mètode Montessori).

Però, no va trigar molt, passat un temps farcit de problemes, també va poder comprovar que hi havia qui no n'estava gens conforme i que no van parar fins que, per anteposar llurs interessos i no poder digerir allò de la democràcia i la llibertat, imposaren la sang que no hi havia hagut abans.

Amb la raó de la força imposada amb l'ajuda de gent aliena i també d'altres que no veien bé el fet que el nostre país comencés a caminar disposat a donar un bon pas endavant per a sortir de l'endarreriment, imposaren l'anul·lació de l'avanç aconseguit, amb el sacrifici de moltes vides i ensorrarien l'avenir del nostre poble, al que obligarien a donar un important pas enrera.

Aquest concepte de terra cremada, de terribles bombardeigs *—(encara s'ensuma la flaire que deixa la bomba,/ una paret que resta com a testimoni del bàrbar,/ acusa un penjador que encara queda/ amb els abrirs i bufandes d'un futur enterrat)*— amb la intenció d'anihilar tota l'esperança imposant un període de repressió ferotge, d'immoralitat i misèria.

Però avui aquells quaters ja no són quaters, són la Universitat Pompeu Fabra. I que, com diuen, la raó és tossuda i el nostre que no és poble per dissoldre's en l'eternitat, resistí i lluità, cadascú a la seva manera, la vida popular com un Guadiana ressorgí: la realitat demostra que l'esperit que empentà les idees de llibertat i democràcia contingudes en aquella **II República** seguiren —i seguiran— vives en el nostre poble, mal li pesi a qui li pesi. J.G.T

El naixement del moviment unitari de les comissions obreres a Catalunya

Comissions obreres des del seu origen deu molt poc a les organitzacions sindicals d'abans de la guerra (les anomenaren "històriques") degut a la pràctica destrucció d'aquestes per la Dictadura dins de les fàbriques. Es conegut que immediatament després de la desfeta les formes d'organització sindical clàssiques varen ser un blanc fàcil per la repressió. Les reivindicacions salarials eren polítiques en el sentit de que estaven regulades per la llei de 1942 que donaven una estructuració rígida als salaris depenen directament del Estat. Per tant qualsevol reivindicació salarial tenia unes conseqüències d'enfrontament directe contra l'Estat. Aquesta situació va variar amb la derogació de la reglamentació rígida dels salaris i instituint la Llei de Convenis Col·lectius de 1956, abandonant el règim el somni feixista de l'autarquia, i va donar la possibilitat a que l'acció purament reivindicativa pugues desenvolupar-se i eixamplar-se ja que les reivindicacions dels treballadors, reivindicacions econòmiques ja no eren reivindicacions directament polítiques. Ara be, evidentment, l'acció sindical, l'acció reivindicativa va seguir tenint un contingut polític ja que el règim mantingué els Sindicats Verticals feixistes com a organització bàsica del sistema de la Dictadura.

Nova situació amb la Llei de Convenis Col·lectius

En aquestes condicions es varen crear unes comissions de treballadors en l'àmbit de la fàbrica nascudes de les reivindicacions concretes i d'això li ve el nom, que estaven encarregades per l'assemblea de treballadors, en condicions molt precàries per la repressió, de transmetre a la direcció i intentar negociar les reivindicacions que motivaven la vaga o l'acció simplement reivindicativa. Aquestes comissions de fàbrica, en principi, solament es mantenien amb la reivindicació en concret ja que es dissolien immediatament o be eren dissoltes per la repressió de la policia. Això, junt amb l'aprofitament de les possibilitats "legals" del Sindicat Vertical, fou una forma nova, una

forma original i adaptada a les condicions que exigia la lluita reivindicativa. Aquesta etapa des de finals del 50 fins 1964, etapa del desenvolupament de les comissions de fàbrica te molts exponents, especialment en les grans fàbriques com la Pegaso, Maquinista, Olivetti i d'altres. Per exemple, les vagues de 1962 en Maquinista veuen aparèixer l'encadenament d'assemblea dels treballadors, anomenament de la comissió obrera en l'assemblea, forçant a la direcció a reunir-se amb ella, realització de la vaga, repressió immediata en forma de detenció i acomiadament, solidaritat durant tot el temps d'empresonament dels treballadors, anomenament d'una segona comissió que reemplaça a la primera. La idea d'aquesta forma d'adaptació fou un enfocament creatiu, una elaboració adaptada a les necessitats del moment. Al mateix temps desenvolupaven tota una argumentació justificativa de l'acció reivindicativa, justificativa en el terreny social i polític, exigint la restauració de les llibertats fonamentals, de reunió, d'expressió, llibertats sindicals, polítiques i en el nostre cas de Catalunya, llibertats nacionals. També es feia des d'un punt de vista creatiu ja que es pretenia mitjançant d'aquestes reivindicacions democràtiques amplies, la incorporació d'altres forces antifranquistes en un moviment general ciutadà que acabes amb la Dictadura. En termes de funcionament es va abandonar la clandestinitat i les limitacions que això representava però, evidentment va costar molt car a les primeres generacions del nou moviment obrer pagant amb presó i exili però va donar al moviment de Comissions enorme prestigi i capacitat de mobilització.

Coordinació de les comissions de fàbrica

Així arribem a l'etapa de relació i coordinació de les comissions obreres de fàbrica amb la formació, primer, desfeta per la repressió, de la Comissió Obrera (dita "Central") de Barcelona en 1965 i finalment reeixir en 1966/67 la creació i manteniment de les formes organitzatives de les Comissions, a nivell local amb les Comissions Obreres de localitat i

nacional amb la creació de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya. Descrivim el procés.

Les reivindicacions a nivell d'empresa pel conveni particular d'empresa i segons les característiques d'aquesta van portar, com hem vista, la lluita al nivell de l'empresa. L'aprofitament de les possibilitats legals, es a dir, l'elecció de "jurados" representatius va contribuir a mantenir la comissió obrera de cada empresa en millors condicions, tant en possibilitats de lluita i mobilització per reivindicacions concretes que pel seu manteniment, es a dir, resistència a la repressió. Veiem clarament que encara que el caràcter de la lluita era particularment unitària en quan a mètodes i objectius generals, com l'explosió de les vagues de 1962 va demostrar, en canvi l'organització, coordinació, reivindicacions, en resum, el plantejament de la lluita i la mobilització eren, essencialment, a nivell d'empresa. En tot cas, els conflictes prenen, en ocasions, caràcter local per raons de solidaritat espontània, perquè la base reivindicativa estenia el conflicte per branques senceres o per l'acció impulsora d'algun partit obrer suficientment implantat en les empreses.

Creació dels organismes locals i de ram.

Durant la primavera i estiu de 1966 el mètode d'assemblees successives va permetre crear un nucli orgànic i representatiu de les diferents Comissions existents a Barcelona i a l'entorn així com d'obers que aprofitant l'experiència es van llençar a la creació de noves comissions en llurs empreses especialment per preparar les eleccions sindicals del Sindicat Vertical. Efectivament, per l'octubre de 1966 el règim preparava les eleccions sindicals creant un clima d'aparent llibertat de cara a l'opinió internacional. En aquestes condicions aquestes eleccions pels llocs de "jurados" i "enlaces" del Sindicat Vertical van adquirir una especial importància. Això va permetre a Comissions a tota Espanya preparar aquestes eleccions amb unes possibilitats fins llavors desconegudes. Com és conegut aquestes eleccions van constituir un gran èxit per les Comissions ja que vàrem ocupar gran part dels "jurados de empresa" i això va donar a cada comissió unes possibilitats d'acció desconegudes fins llavors amb una tant

gran extensió. Davant d'aquest èxit el règim franquista va reaccionar declarant il·legals a les Comissions Obreres (mai varen ser "legals") i detenint i empresonant centenars de dirigents obrers.

Però les possibilitats d'elecció dels candidats dels treballadors i encara amb moltes limitacions s'aturava a nivell de ram i localitat, després de l'empresa, ja que més amunt d'aquest nivell eren escollits per la jerarquia feixista d'entre els membres del "Movimiento". Per tant la nostra organització va quedar configurada en Comissió de localitat i a l'interior d'aquesta per ram de producció. Teníem, doncs, l'assemblea de fàbrica, la comissió obrera de fàbrica, l'assemblea de ram, la coordinadora de ram i la comissió obrera de la localitat que englobava el conjunt. L'organisme permanent era la coordinadora de localitat escollida en cada assemblea de ram de la localitat. Així cap al final de 1966 varen crear la Comissió coordinadora de les Comissions de Barcelona (dit familiarment "la local"), igualment de Badalona, Terrassa, Baix Llobregat, etc. Finalitzat l'any 1966 veiem iniciada la tendència orgànica de Comissions a Catalunya: una organització per ram que es desenvolupa amb les seves condicions específiques però que troba el seu límit amb l'aprofitament de les possibilitats "legals" i l'organització local que agrupa els rams i que pot superar aquest límits sense abandonar per això la capacitat de mobilització de les empreses i donant coherència a tot el conjunt. Posteriorment la prova va ser feta de que trencada l'organització per rams per la repressió (empresonaments, destitució de càrrecs sindicals en el Sindicat Vertical), la organització local va jugar un paper capital ja que va seguir coordinant les comissions de fàbrica, amb el que malgrat la desaparició de les causes temporals que varen fer cristal·litzar l'organització per rams no va arrossegar amb això el nivell superior de Comissions. Per la repressió va ser massa tard per acabar amb l'estructura local de Comissions, com ho va ser també en 1962 per acabar amb les comissions de fàbrica.

La identificació nacional catalana.

Amb l'organització local es dona un salt qualitatiu en el sentit de la marxa vers la

formació d'un nivell representatiu nacional. En efecte, l'acció obrera s'estenc per l'àmbit ciutadà buscant recolzament dins de la localitat amb altres forces democràtiques o simplement popular. L'exemple d'aquesta tendència es manifesta amb els contactes i gestions que la Comissió Local realitza en tots els plans de l'acció progressiva i democràtica, es a dir, que el nivell orgànic local permet i facilita aquesta extensió i influència fora de l'àmbit en el que fins llavors estava limitada: fàbrica, ram, sindicat. El fet de que aquesta organització local existís i funcionés no era més que la conseqüència d'una situació nova en la que les forces democràtiques es desenvolupen i concreten. El període és de gran agitació popular i que el paper dels treballadors és determinant. La dinàmica de la lluita i organització de la classe obrera, de Comissions, arrossega d'altres capes vers el terreny de la presa de consciència democràtica i antifranquista.

Les forces polítiques democràtiques, professionals, sindicals històriques, catòliques, estudiants, s'agiten i mobilitzen, la situació les condueix a una pràctica unitària en quan la necessitat d'una coordinació de les forces antifranquistes. En aquest sentit l'existència de la Taula Rodona de la qual en formàvem part fou una de les conseqüències d'aquesta tendència així com molt més tard la creació de l'Assemblea de Catalunya i la CCFPC. Al mateix temps les Comissions organitzen i inspiren moviments populars com tècnics, joves, als barris, dones, etc.

Sintetitzant tenim: l'organització de ram que reuneix les comissions de fàbrica tenia els seus límits en la localitat a causa de l'aprofitament de les possibilitats "legals", es a dir, l'estructura del sindicat vertical, de les dificultats de coordinació, per la varietat dels convenis col·lectius d'empresa. Els rams es coordinaven mitjançant l'organització local. La classe obrera organitzada en CCOO estableix relacions amb altres forces democràtiques i ciutadanes en el marc local que propicia les accions comuns. Comissions organitza i empeny diversos moviments populars que mantenen lligams orgànics locals amb Comissions. L'organització obrera de Comissions pren dimensions i influència ciutadanes. Amb base

en les fàbriques arriba al nivell local a través de la seva acció comuna amb les altres forces democràtiques.

La Comissió Obrera Nacional de Catalunya

El pas de l'organització local a l'organisme nacional fou la continuació i la conseqüència de les perspectives obertes per l'organització local. Les diverses organitzacions locals de Comissions varen anant-se coordinant i de la mateixa forma que les comunitats locals troben llur àmbit nacional que reflexa i conté llurs característiques comunes, Comissions va trobar el seu límit orgànic representatiu a nivell nacional de Catalunya. Així es va crear la Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CONC) i en la qual estaven representats les diferents localitats i diversos moviments de Comissions segons llur pròpia forma representativa. Aquesta Comissió fou instituïda durant l'estiu de 1967 encara que anteriorment ja havien agut reunions a nivell nacional. La primera acció coordinada a nivell de Catalunya va tenir lloc el 6 d'octubre de 1967 (31 aniversari de la revolució d'Astúries i de la proclamació de l'Estat Català pel president Companys) convocada per les Comissions Obreres de Catalunya i va tenir com a finalitat consolidar els lligams orgànics entre les localitats i impulsar la lluita per la recuperació de les llibertats democràtiques. Aquesta acció va consistir en l'ocupació dels locals del Sindicat Vertical en més de trenta localitats, fer públic un manifest reclamant els drets democràtics i l'abolició del sindicat feixista i en els llocs a on fos possible manifestacions al carrer. També com a preparació de l'acció del dia 27 d'octubre del mateix any decidida per el conjunt de Comissions de Espanya. Una vegada cristal·litzada l'organització nacional de Comissions, la mateixa dinàmica unitària i impulsora vers les altres forces democràtiques va agafar, per la mateixa naturalesa de les Comissions i de les forces democràtiques una característica nacional catalana. A mitjans de 1968, públicament, la CONC va declarar que el seu referent institucional o marc polític legítim era l'Estatut de Núria, Estatut adoptat en referèndum pel poble català en 1931.

T.Ch.M

HISTÒRIA

“LLIBERTAT” RENÉ ATHIEL, una expressió de la solidaritat militant.

Estem treballant la traducció, per a la seva edició en català, d'un relat autobiogràfic d'una persona, un bon company francès i conforme avancem en el treball ens anem trobant un munt de sorpreses. Amb el temps, desafortunadament, la memòria sol anar-se diluint amb el perill d'esborrar comportaments humans que mereixerien, estar sempre presents. Cal el nostre agraïment quan s'ha fet o es fa un esforç traslladant els nostres records a un document escrit. Llibertat, fet autobiogràfic d'en René Athiel, n'és un exemple.

En René Athiel comença per presentar-se. *“El Destí, coincidències, no sé com entendre el nostre compromís polític o definir aquestes màgiques paraules que bé valen una bona reflexió. Llavors, per què si ni els meus orígens, ni les meves arrels em lliguen a l'espanyol ni als espanyols o als catalans, m'he hagut de trobar al llarg de la meua vida amb la presència d'aquestes nacions? És que aquesta atracció per a un poble que sempre he admirat pel seu coratge, la seva tenacitat, una parla que aprecio, pot ser pel fet de què a penes algunes llegües ens separen, o que la història del Rosselló està íntimament lligada a la seva? És veritat que la instauració de la II República Espanyola el 1931, va canviar aspectes en quant als problemes que estava patint aquell poble que va lluitar per a sortir del no res en què l'havia estat mantenint una poderosa Noblesa espanyola. Eren aquells temps que per a alguns l'emigració cap a França era l'única salvació per sortir de la misèria i poder alimentar la seva família...”*

Així és com comença a forjar un lligams amb el nostre poble aquest company a partir de la seva infantesa, lligams que a través del temps ens va relatant, un camí que en el seu transcurs travessarà un ampli i variat procés històric on demostrarà quina és l'estimació que demostrà, entre altres detalls, amb la seva solidaritat cada dia en augment i, fins i tot, per l'interès per aprendre la llengua. *“Els avis Cervantes estaven sempre allà, naturalment amb el bon temps, i els hi agradava ensenyar-me les primeres paraules, els primers rudiments de la seva llengua materna. Jo era un bon alumne”*. I demostrant la seva admiració per aquelles persones continua: *“Estimaven apassionadament el seu país, encara que la misèria els hagués expulsat d'allà. Profundament, al seu interior guardaven l'esperança de retornar-hi algun dia. Més tard els seus dos fills marxarien a combatre contra el feixisme a les rengles de l'Exèrcit de la República”*.

La Bourse du Travail de Perpinyà, seu de la CGT a on tants catalans van trobar refugi.

La transcripció continuada de la memòria segueix amb el procés de maduració de la persona i els detalls de la Història on es parla de la insolidaritat vers el poble espanyol per part de certs països, de solidaritat, dels seus passos de militància, la nostra Guerra Civil, el final l'exili... *"El martiri de tot un poble havia començat per a llargs anys. Sota un pretext realment fútil França i Anglaterra decreten la "no intervenció... El Socorro Roig organitza col·lectes de vivres, roba, productes farmacèutics". Passa tot seguit també a parlar del dolorós exili. A l'arribada a França, dirigits "manu militari" vers els camps de concentració on van apilonar 500.000 republicans, dones i criatures en les pitjors condicions que significà el patiment i fins i tot la mort per a molts, a més a més, de la disgregació de les famílies. Una xarxa de solidaritat es va organitzar entre nosaltres per a mitigar el seus patiments i desesperació..."*

Seguint acompanyant-lo també a través d'aquesta rica història personal podrem comprovar la predisposició solidària per als refugiats i refugiades espanyols; ens la donarà a conèixer amb l'ajuda als evadits i evadides dels camps de concentració; de com mobilitzat i ferit en l'intent d'oposar-se a la invasió nazi de França; de l'amor per una dona que es convertirà en una magnífica companya amb la que continuarà el seu compromís militant... *"Vet ací, doncs, prenent possessió del nostre niu a Perpignan... Quasi tot seguit vam prendre contacte amb la Resistència durant el període més negre per el que va travessar el nostre país. Paulette és correu, jo assistent de l'Estat Major Departamental F.T.P. La nostra casa serveix de referència per a dirigents i correus"*.

Georges, fill d'en René, responsable CGT
Llibert Jofre, IHS CGT (Roselló)

A la fi arriba l'alegria amb la derrota de les forces nazifeixistes, la guerra ha acabat però resta encara la dictadura de Franco i el nostre companys es preparen per a ajudar-nos en la nostra lluita que, en part, es també la seva, i ens parla de com el convoquen a una reunió. *"...Aquesta reunió era per organitzar un transport d'homes i material vers Espanya per mar des de Colliure on comptàvem amb no pocs companys comunistes entre els pescadors..."*, projecte que per dificultats de desembarcament a la costa espanyola va haver de ser abandonat. Però més endavant continuarà. *"Donat el nostre passat de resistents, el Partit ens proposarà, en un primer temps, acollir companys espanyols clandestins, a l'inici la direcció del PCE, després serien voluntaris per passar la frontera..."*

Arriba un moment en què la situació internacional varia i la pressió sobre el règim franquista afluixa, cosa que permet, entre d'altres, l'obertura de la frontera... *"El nostre comès llavors va canviar completament. Consistia en passar la frontera com a simples turistes fronterers que anaven a fer una passejada. Algunes vegades, fins i tot, dúiem amb nosaltres el Gorges i la Mònica per donar la impressió d'una família de passeig acompanyats d'una persona que era, evidentment, un clandestí..."* I més detalls: *"...un carrosser d'ofici, el treball del qual consistia en posar en el cotxe, sota el pont, petits dipòsits tipus bidó d'oli plens de propaganda en paper molt fi. En arribar a Barcelona ens adreçàvem cap a la carretera del Tibidabo, poc freqüentada aviat pel matí, on dos joves estudiants ens esperaven ben puntuals a la cita".* En algun d'aquests contactes tindrien més d'una sorpresa... *"en el curs d'un altre viatge havia de lliurar el meu passatger a un company francès amb el que havia de contactar a Barcelona... i que tenia la missió de dur-lo a una altra direcció. En quan va aparèixer ja no va ser necessària la contrasenya ja que em trobava en presència del meu company François Sidon, coronel de la Resistència Francesa..."*

I per a finalitzar aquest escrit pensar que també hom es troba em casos molt dolorosos... *"Molt més trist va ser, malgrat tot, el que vam sentir per l'assassinat per part de la policia espanyola del nostre company Julià Grimau que havia passat amb nosaltres el nostre últim viatge. Per pura coincidència*

Paulette, que es trobava en missió a París en una reunió amb la presència de la seva esposa. Moments extremadament penosos i dolorosos.

Joan G. Tristany(Comentaris i traducció al català)

René Athiel, patriota francès del Rosselló, sindicalista, lluitador per la llibertat i la democràcia, des de la guerra contra el feixisme a Espanya, a França contra els nazis i guanyada la II Guerra Mundial, contra la dictadura franquista, sempre junts amb la nostra gent, ell i la seva dona Paulette, en la lluita clandestina, i fins la recuperació de la democràcia compartint els perills, penalitats i sacrificis dels lluitadors antifranquistes.

Intervenció de l'Emili Penado en el Museu d'Història de Catalunya el 13 d'octubre del 2005

(Los comentarios en cursiva son añadidos posteriormente y no forman parte de la intervención).

Bon dia, parlaré en castellà ja que és un tema en que poden haver moltes opinions i hi ha molt poca història escrita ho faré millor en castellà que en català, sobre tot si tinc que fer algun raonament.

Abans de res, saludar als companys de la trajectòria de la MTM que estan ací, com el Daniel Cando, com en Jordi Agustí, tots acomiadats i amnistiats i també, naturalment, al President del Comitè d'empresa actual i el Boronat que és un dels joves que apunten més cara del que avui en dia és la resultant de MTM i MACOSA que és Alsthom a Santa perpetua. També en Martín, l'advocat que hem tingut sempre quan hem tingut un algun problema gruixut, quan venia a treure'ns de la presó o que tenia que fer algun tipus de gestió al nostre favor i a tots vosaltres també us saludo.

El tema és intentar escriure tota aquesta història i naturalment no us enraonaré des de 1855 que va néixer la MTM i 1857 que va néixer la MACOSA sinó miraré d'enraonar d'algunes qüestions que altres companys, tot i així més que jo, que van jugar en segons quines èpoques van jugar un paper importantíssim i nosaltres els van suplir com d'altres ens van suplir a nosaltres, doncs, podran explicar-ho d'una forma més concreta i més científica i esperem que la senyora Bono ens vagi ajudant per poder anar escrivint tots aquests temes a través de les ajudes que puguin arribar a través del seu Departament, per poder plasmar la història que és molt important, el present i el futur, nosaltres no l'entendem d'una altra manera.

La història és un referent, és molt important, però serveix pel present i sobre tot pensant al futur i per això la meua ponència era sobre el tema del Museu Històric Social de la MTM i Macosa, que no em tocava venir a mi ací, però d'entrada resulta que estic ací i estic encantat. Tenien que venir altres companys però he vingut jo.

Jo voldria fer unes pinzellades.

Quisiera hacer unas pinceladas sobre algunas cuestiones o sea de mi experiencia personal. Solo deciros que entré en el 62 en la MTM y en aquel momento cuando entré, al poco tiempo ya vi la primera carga de la policía, de los grises, allí en la RENFE, en la estación de San Andrés.

En aquella época, en el lugar donde luego se instalaron las oficinas, apodadas "La Ponderosa" (provenientes del cierre de la Barceloneta), había un gran campo de deportes que comprendía un terreno de fútbol y de rugby rodeado por pistas de atletismo así como un terreno de baloncesto. Entre ese complejo deportivo, de uso para las secciones deportivas de la Empresa, fútbol, rugby, atletismo, y los talleres había una extensa zona de pinos y diversos árboles que formaban un auténtico pulmón verde de la barriada de San Andrés. Esta zona verde, era cuidada por la empresa pues eran terrenos de su propiedad. Cuando había huelga con concentración de los trabajadores en la puerta de la empresa (situada en la gran avenida que unía esas zonas verdes con los talleres y bordeando éstos moría en la

carretera de Santa Coloma) la policía a caballo (en la barriada misma de San Andrés, junto a la casa Bloc y los cuarteles de Artillería de encontraba el cuartel de dicha compañía a caballo de la policía armada, a menos de 500 mts. de la empresa) se desplegaba en toda esa zona y especialmente a partir de la Estación de RENFE de San Andrés cuyos raíles corrían paralelos a la gran avenida (llamada de Fernando Junoy) pero situados en un plano inferior, a lo largo de la hondonada del paso del tren.

Había oído hablar de Tomás Chicharro, de Tomás Pineda, que los metieron en Consejo de Guerra (a consecuencia de la huelga de mayo 1962) y posteriormente, solo tenía 14 años, no tenía zorra idea, solo lo que me había contado mi familia, mi padre sobre todo que era un ex-militante de la CNT y que había estado en la guerra civil, en la columna Durruti y explicaba muy pocas cosas porque estaba.... Pero bueno, todo aquello que queda y el contacto posterior en el taller que allí, sí, ya conocí compañeros como Luis Díaz, Daniel Cando, Pasarín y a partir de ahí ya empezamos, de alguna manera, a tener relaciones. Por tanto esto era, y estoy hablando del 64 y hay unos hechos muy importantes que yo he vivido desde aquella época en tres etapas, la fase de la empresa, una que es hasta el año 71, que es cuando se hace cargo el INI y dentro de la fase del INI que es aproximadamente hasta el año 89 que es la venta de la empresa, Gec Alsthom, Alsthom actualmente y desde el año 89, 90, hasta la situación actual.

Emili Penado

Es importante destacar la formulación de esas etapas. Es necesario, para comprender la historia de la lucha de la MTM, establecer esas etapas pues responden a cambios sustantivos de la situación y en consecuencia el tipo de lucha. Naturalmente habrá que unificar, en lo posible, las diversas etapas que, según cada protagonista, se sucedieron. Habría que establecer una tabla comparativa de los acontecimientos según cada perspectiva, la sindical, la industrial o económica, la política, etc. Emili destaca el aspecto represivo ligado o como causa del cambio de dirigentes a lo largo de esos años. Dado el extenso periodo de clandestinidad o ilegalidad de CCOO, es un tema vital para comprender el nuevo movimiento obrero, pues es característico de este movimiento su regeneración constante y que a diferencia del periodo anterior a los años 60 con los restos de la CNT y UGT e incluso con la OSO fue un factor clave para resistir a la represión del régimen. También indica los cambios de dirección ligados al cambio de propiedad de la empresa en relación con la paulatina degradación de la situación económica de la empresa y en general del sector.

En estas tres etapas ha habido un cambio debido a la represión, en muchos casos necesario y a veces obligado de los que dirigían; eran despedidos y lo suplíamos otros que también a la vez éramos despedidos y nos suplían otros y ha habido un cambio de cuadros sindicales que hoy en día podemos ver que el resultado es el que tenemos, que es el que en estos momentos y estamos orgullosos de toda la gente que está haciendo sindicalismo dentro de la empresa. Del 62 al 71 yo destacaría, aunque digo que Cando ahí podría hablar mucho más y también el Jordi Agustí de esta época, destacaría en el 66 las elecciones sindicales cuando nos presentamos ya con una candidatura de comisiones obreras.

Las elecciones del 66 constituyen un giro irreversible en la consolidación y perspectivas del nuevo movimiento obrero representado por la plataforma unitaria que era comisiones obreras. En este sentido la MTM jugó un papel muy destacado. Veamos algunos aspectos. a) por la forma en que se constituyó la candidatura que se presentó en las elecciones sindicales; b) por la discusión anterior en cuanto a la oportunidad de participar en las elecciones; c) por la dicotomía entre la organización clandestina del PSUC y los jóvenes dirigentes obreros de Comisiones, la mayoría del FOC.

En el 67 ya se estaba, del periodo de autarquía anterior del régimen, ya empezaban haber cambios desde la época que entraron los nuevos tecnócratas del OPUS y ya se estaba reestructurando la empresa con la entrada de Duran y Farrell y en el 67 nos plantean la desaparición de la Barceloneta con un expediente que afectaba San Andrés y Barceloneta que lo trató Cando y Pasarín, fundamentalmente, como miembros del Comité de Empresa que en aquel momento no teníamos una correlación de fuerzas para poder dar una respuesta porque estábamos en un proceso de recuperación de toda una época anterior. Tener en cuenta que había las mismas presiones y la misma represión de cualquier empresa después de una lucha. Había una represión, había un bajón y

se estaba recuperando otra vez el tema y como consecuencia de toda la lucha que se hizo, que se pudo hacer; 236 compañeros fueron a la calle, hubo luego un expediente disciplinario en el 68 donde despidieron a Daniel Cando y Manuel Pasarín. Posteriormente hubo una serie de represiones que siguieron despidiendo. Hubo una solicitud con 1200 firmas pues el tema de readmisiones y problemas que había allí dentro, al Sánchez y al San Juan y no se da una respuesta ya de una forma organizada y potente hasta 1970 con una huelga en contra de un nuevo sistema de organización del trabajo de primas, que dura dos meses y que, fundamentalmente, fue dirigida por los dirigentes como Luis Díaz y otros que estaban en aquel momento allí dentro, que tiraron para adelante con esta huelga.

La época posterior a las elecciones del 66 y hasta el 69 fue de gran protagonismo de la comisión obrera de MTM, surgida de esas elecciones. Grandes luchas reivindicativas, protagonismo en la creación, desarrollo y crisis de la organización de la Coordinadora del Metal y Coordinadora Local de Barcelona de Comisiones Obreras. También y como factor de lo anterior papel de miembros destacados de esa comisión en el FOC. Finalmente víctimas de la dura represión que el régimen franquista desencadenó contra comisiones a partir de finales del 66 y que culminó con el estado de excepción de enero del 69. Como hemos indicado más arriba, es de destacar el mecanismo de regeneración de las comisiones en el caso de MTM, como forma de resistir a la represión tanto policiaca como patronal, concretada con la solidaridad (recogida de dinero, etc., que ya se daba en anteriores luchas como la del 62) y con, y es muy importante y cualitativamente decisiva, la inmediata aparición de otros dirigentes que ocupan el lugar de los detenidos o despedidos.

Luego en el año 71, yo me libré de esta huelga porque estaba en el servicio militar, y en el año 71 es cuando vino el tema de la huelga de tres meses con una plataforma reivindicativa donde se despidieron a 937 trabajadores, encarcelaron a toda una serie de compañeros, nos encarcelaron, etc., etc., estaba el artículo 18 del Fuero de los españoles retirado. Acordaros del Melitón Manzanos que se lo cepillaron en el 68 y estaba todo este tema en estado de excepción que podía permitir que estuvieran en comisaría el tiempo que quisiera retenidos. Estuvimos 18 días en comisaría y luego en la Modelo un mes, un mes y pico, sin que haya constancia, prácticamente, de nada.

En esta etapa lo más importante que yo diría es que hay un resurgir del movimiento obrero, moderno como dice Tomás Chicharro, y salen toda una serie de dirigentes que posteriormente, incluso despedidos van a otras empresas, y seguirán trabajando en esta línea y sobre todo a nivel industrial, en la empresa, pasa un hecho importante y es que es cuando el Duran y Farrell pasa al INI, es la etapa del 71 que es cuando el INI se hace cargo de la empresa, en esta época, del 71, tener en cuenta que hay una represión brutal desde la huelga del 71. Envían a un director de recursos humanos, un tal Tuero, que habéis oído, relacionado con Inestrillas, éste era director del Movimiento, de la Falange, director provincial en Madrid y tal, director de Recursos Humanos. Lo primero que hace este señor es un cambio de sangre, un cambio de cultura étnico que es ir a las Escuelas de Formación Profesional de Asturias y León, que es cuando aterriza Pepe Álvarez, en aquella época, que lo traen de Asturias, de las Escuelas de Formación Profesional y con otros compañeros que también eran de la UGT y en el 72-73 y a partir de ahí pues, para cambiar de alguna manera la cultura.

Con la adquisición de la MTM por parte del INI hay cambios muy significativos. Desaparece la cultura típicamente catalanista de la dirección de la empresa, aunque no de una parte importante de los ingenieros y mandos intermedios, se coloca como Director a un Duran y Farrell con fama de liberal y abierto y al mismo tiempo se coloca a un Jefe de Personal duro y falangista. Esto significa dar una imagen de apertura y competitividad a una empresa tan representativa e importante en el panorama industrial catalán y español de cara a Europa y al mismo tiempo y como corolario instaurar una política dura y represiva hacia los trabajadores con fama de reivindicativos y refractarios hacia la dictadura. Esa política viene acompañada de un intento de romper la solidaridad con la importación de trabajadores de otras partes de España, con la clausura de la Escuela de Aprendices, que fue durante años un vivero de dirigentes obreros especialmente de comisiones obreras, aunque este intento se saldó con un aparatoso fracaso. Una medida mucho más inteligente fue la de instaurar la jornada continuada para todo el personal, es decir, de dos turnos, de 6 a 14 h. y de 14 a 22 h. Esto significó que muchos trabajadores pudieran trabajar en otros lugares, es decir, el pluriempleo con lo que se alivió la presión reivindicativa. Hay que tener en cuenta que el personal de MTM, en su gran mayoría era de una alta calificación profesional, pues el tipo de fabricación no era en cadena y la proporción de peonaje o de especialistas era mucho menor que la de oficiales y éstos eran de una gran calidad

profesional y en gran parte surgidos de la Escuela de Aprendices, considerada como una de las mejores de España (Hay un ambicioso proyecto de estudiar en profundidad la historia de la Escuela de Aprendizaje de MTM).

Lo que hace también con esta política es que vuelve a entrar gente joven, con ideas, que con la gente ya que queda, de la represión anterior, formarán lo que sería la etapa, desde mi punto de vista, desde el año 71 hasta el año 79 de la amnistía laboral, otra etapa del nuevo movimiento, de la nueva organización obrera, de sindicalizar más el sindicato, ya en aquella época. De luchas como las de 1977-78, donde hay 15 días de huelga sumándose al convenio provincial de la provincia de Barcelona. Siempre en todas las reivindicaciones está el tema de la amnistía como una de las primeras reivindicaciones y a partir de ahí puedo citar nombres como el del Jordi Cazañas, Santiago Barrera, el Miquel Jorba, Manuel Gómez Acosta, Joan Alcántara que es nuestro secretario general, Luis Álvarez que es nuestro Presidente del Comité, José Álvarez que en aquella época estaba en el comité de empresa y luego será Secretario General de la UGT de Catalunya.

La etapa última del franquismo, marcada con grandes huelgas pero también con el declinar del auge económico, lo que merma las posibilidades de éxito del movimiento reivindicativo, se vive en MTM con la recuperación orgánica del movimiento obrero y la preparación hacia el sindicalismo institucionalizado. Ya no solamente en MTM sino en todo el ámbito obrero se vive la gran incógnita de la transformación de ese movimiento en sindicatos dentro de un sistema democrático. Hay que tener muy en cuenta que durante la dictadura para los dirigentes de comisiones y en general para lo que denominaríamos la “vanguardia obrera” no se planteaba el movimiento de comisiones como un sindicato, aunque en la práctica actuara como tal, (para comprender mejor esta polémica ver las entrevistas del 79 de Chicharro y López Bulla efectuadas por el Centro de Documentación) sino como una plataforma de unidad de la clase obrera para la transformación de la sociedad capitalista aunque cubriendo la etapa de la liquidación de la dictadura y la recuperación de las libertades democráticas. (Ese programa fue explícitamente expuesto en una amplia asamblea en el colegio de abogados en octubre o noviembre del 66 cuando la Coordinadora local llamó a todos los estamentos profesionales a unirse a la manifestación convocada por esas fechas por comisiones en el cruce de Paseo de Gracia con Diagonal y que tuvo una amplia asistencia con numerosas detenciones. Desde el despacho del abogado Cuenca se montó la coordinación de dicha manifestación con escucha de las radios de la policía por primera vez. Una de las detenidas fue Ana Moya). Los dirigentes de comisiones de MTM optan por diferentes opciones sindicales. La mayoría se constituye en CCOO ya como un sindicato, (después de las vacilaciones en torno a la constitución a nivel del Estado de una central unitaria a la manera portuguesa a partir de las estructuras del SV casi completamente ocupadas por los dirigentes de comisiones, opción abandonada), otros reconstituyen la UGT (entre ellos el actual Secretario General de Catalunya) y algunos muy significativos crean sindicatos alternativos como la CSUT (uno de ellos fue Secretario General hasta su disolución). Hay que restañar heridas y restablecer derechos. Se aplica la amnistía laboral después de duras negociaciones y juicios contra la empresa. Antiguos represaliados vuelven a la empresa, incluso de huelgas tan antiguas como las del 59 ó 62. Es una gran victoria pero la situación económica empeora. El INI no hace nada para evitarlo.

Surge el nuevo movimiento obrero que sigue de alguna manera las tradiciones, organizado ya en el año 78-79 con la democracia, pues, en sindicatos diversos que en aquellos momentos hay en la empresa y que CCOO y UGT y también la CSUT. La amnistía es un tema importante porque en el 79 implica que volvemos una serie de compañeros. Otros ya han iniciado su situación profesional, han iniciado otros caminos pero siempre, siempre ha habido una vinculación. Todo esto lo explico porque esto hace posible que después de la tercera, en esta segunda etapa, hay el proceso industrial, con el cambio definitivo, con la entrada del ministro Aranzadi, de la reestructuración de toda la siderurgia por un lado y por otro lado las empresas de bienes de equipo y es verdad que para poder competir en aquel momento y de cara ya a la petición de entrada al Mercado Común pues tenemos unas empresas aun muy integrales que fabrican de todo y hacen de todo y se va hacia una especialización y sobre todo la introducción de las multinacionales dentro de España y a partir de aquí se produce en el año 89 la venta de la empresa, todo esto precedido de una serie de luchas, de negociaciones. Desde el año 83 hay una serie de expedientes, hay una política de no dar trabajo, de ir creando unas condiciones de venta de la empresa que todo esto hará que también no paremos de conocimientos, con luchas, vayan saliendo nuevos, se vayan incorporando al movimiento obrero nuevos compañeros que luego, incluso dentro del sindicato, de comisiones obreras, de UGT, han jugado un papel importante. En el 89 es cuando se produce la venta, de Gec Alsthom y en el 94 hay el traslado y el 94 que hay el traslado es cuando en el 93, antes que se produzca el traslado, es

cuando hay un manifiesto desde la MTM donde se dirigen a la Generalitat, al Ayuntamiento, a las Universidades, a los Secretarios Generales de CCOO y UGT de Catalunya diciendo que tiene que quedar del pasado histórico de esta empresa, de lo que han hecho posteriormente ya que tiene que quedar ahí una identidad de esta historia y es necesario para ello, sale una idea, no teníamos ni zorra idea, de hacer un museo, bueno, con la idea del museo luego empezamos con esta matraca en el 93 que posteriormente cuando fuimos a Santa perpetua, hicimos que fuera un tema colectivo porque Macosa había seguido una trayectoria también de venta y estábamos fusionados en esta nueva realidad que era Alsthom y hicimos un tema colectivo de MTM y Macosa. A partir de ahí hemos hecho toda una serie de pasos y esto es lo más importante siempre pensando de que hay, repito, el pasado tenerlo presente pero siempre mirando el futuro y hemos querido, en un principio hicimos un procedimiento como pudimos, ¿qué se nos ocurrió en un principio?, pues si estaban haciendo obras, le dijimos, aquí tiene que haber algo que quede, la máquina de vapor y luego 100 m2 que al final son 238 m2 y nos hicieron también una forma de un barco y tal como museo pero pudimos arrancar de la empresa, en este caso Alsthom, a través de las presiones que planteamos el tener un edificio, bueno, primero la primera piedra, luego un edificio, bueno y ahora, ¿qué hacemos?, pues un proyecto de lo que vamos a hacer ahí dentro. Hicimos el proyecto, todas las instituciones nos decían que muy bien, que todo lo habíamos hecho muy bien pero ahora faltaba lo último, que era hacer una fundación y se hace la fundación en todos estos años. Se constituye la Fundación el 2002 el 25 de septiembre con unos estatutos, con un acta notarial y a partir de ahí ya hemos desarrollado la Fundación. En todo este tiempo hay que decir que ha habido una unidad y también ha habido divergencias con otras fuerzas sindicales, en concreto la única que hay allá que es CCOO y UGT, pero hay, puedo decir que estos temas se van limando y ¿en qué situación estamos en este momento?, pues estamos en el 150 aniversario celebrando el 150 aniversario de dos empresas que tienen 150 años y que no conocemos prácticamente su historia. Tenemos libros que nos han hablado y nos hablan por los historiadores en su momento pero encargados por la dirección de las empresas en aquellos momentos del centenario y tenemos otro libro del 125 aniversario a nivel de MTM. De Macosa tenemos menos historia y lo que queremos nosotros es, precisamente, mirar de una forma actualizada, en el siglo XXI, informatizando todos estos datos que podamos tener una fuente que pueda ser trasladada al conjunto de la sociedad, a las escuelas, a las Universidades y tener un centro audiovisual que podamos trasladar toda una serie, recordatorios de todo nuestro pasado industrial, social, sindical y político y este es el objetivo. Es un objetivo muy ambicioso, todo el mundo nos dice que está muy bien pero hasta ahora no hemos tenido los medios necesarios, pero somos bastante cabezones y estamos seguros de que iremos consiguiéndolo. Nada más (*Aplaudiments*).

ACTIVITATS

Inaguració a Le Perthus d'un Monument a la Retirada

El 18 d'abril de 2006, es va celebrar un emotiu acte de recuperació de la memòria històrica en el qual es va inaugurar a Le Perthus un **Monument a la Retirada**.

L'acte fou organitzat pels nostres amics dels **Fils et filles de républicains espagnols et enfants de l'Exode** (FFREE), amb els que tenim un acord de col·laboració, i els ajuntaments de Le Perthus, La Jonquera, el Consell Comarcal de l'Alt Empordà i la Generalitat de Catalunya.

L'acte s'inicià amb una marxa des de La Jonquera fins a Le Perthus amb la participació d'uns quants centenars d'ancians combatents republicans exiliats a França, acompanyats per una important quantitat de llurs fills i nets. Resultava emocionant comprovar l'orgull amb què marxaven portant les seves veteranes banderes republicanes.

En representació de les organitzacions que treballen per a la memòria històrica de Catalunya estaven presents, Dones del 36 amb la seva coordinadora Josefina Piquet, i L'Institut per la Memòria Històrica, representat pel seu president, Salvador Goya, i el responsable de projectes Tomàs Chicharro.

L'acte va finalitzar amb les intervencions dels representants de les institucions col·laboradores i del FFREE.

Finalment, voldríem assenyalar que actes com aquest serveixen per a dignificar aquells que van lluitar i lluiten per la democràcia i la llibertat i que, hauran de servir com a referència per a les futures generacions. **Salvador Goya**

Serge Barba, President del FFREE

Cesc Baltasar, Conseller de la Generalitat de Catalunya

Ángel González, el pervivir de la “generación de los cincuenta”

Seguir el rastro de la poesía hecha y publicada en un espacio y un tiempo determinado nos dará, a poco cuidado que se ponga en ello, testimonio de una época.

No importará tanto la temática ni la forma de esa poesía, sino ese “no sé qué” que esconde, que está antes de cualquier voluntad y criterio del autor, y que emerge de ella, aunque a primera vista no se perciba.

Podemos llamarlo también “historia”, sin equivocarnos ni un ápice. Es la historia transpirada en la poesía. La historia de los hombres, mujeres, niños, ancianos, que un poeta captará y reflejará, y se recogerá en su obra todo este devenir de tiempo en hábitos y costumbres.

Ángel González es un poeta referente de la llamada “Generación de los Cincuenta” así llamada por ser la década en la que afloraron a la superficie y a la sociedad un buen puñado de poetas con especificidad, tono propio y maneras de contar personales y colectivas. La inmensa mayoría de estos poetas de los años cincuenta devendrían “más temprano que tarde y sin remedio” en excelentes poetas. Poetas grandes por sí mismos, así como por su referencia a los hombres futuros: Valente, Gil de Biedma, Goytisolo, Costafreda, Barral, Claudio Rodríguez, etc. poetas todos estos que a mediados de los cincuenta nos ofrecen su primer poemario, apuntándose ya en todos “EN TODOS” desde ese primer libro un conocimiento profundo de la poesía en sus distintos cantos y estructuras, así como una visión particular de la sociedad que matiza y perfila en su mirada la de sus hermanos mayores poéticos como generación, esto es la de 1936, truncada por la Guerra Civil y sus exilios, tanto de éxodo como de interior.

Una generación, a la que Miguel Hernández da cuerpo, alma y alimento, acompañado de los Prado, Rejano, Altolaguirre, Zambrano, en el éxodo, y a los Kremer, Nora, Celaya, Hidalgo, Leopoldo de Luis, etc. en el exilio interior, previo paso por el campo de concentración o la cárcel, al ser los “perdedores”. Así como, en esa generación truncada, también los Rosales, Panero, Vivancos, Valverde, en un cierto exilio interior, aunque moderado por su primera adscripción franquista.

Cuando publica Ángel González su “Áspero Mundo” en 1956, es decir, hace 50 años, en Madrid y en Barcelona, en menor medida, se produce la primera gran huelga universitaria. Huelga en la que por primera vez desde 1939, hijos de los vencidos e hijos de los vencedores: Múgica, Pradera, Sánchez Mazas, Sánchez Dragó, acaban compartiendo celdas y, consecuencia en

buena parte de todo ello, es el momento en que el PCE. hará en ese 1956 su primer manifiesto en favor de la “Reconciliación nacional”.

Estas dos generaciones poéticas citadas, la del 36 y la de los 50, tienen eslabón de comunicación. Y el discurso poético encabezado por Celaya, Kremer, Nora, Blas de Otero, será determinante en lo cultural para esa fragmentación de la élite estudiantil universitaria que el franquismo pretendía hacer perdurar “a canto y sangre”, sobre todo sangre.

Es en ese contexto de la continuidad en el combate cultural, la lucha contra ese aislamiento de la negra España y la apertura hacia generaciones posteriores, que se darán a partir de 1956 unos nuevos referentes conductores, que matizando el discurso político hacia el discurso social, aunque con claro contenido político, darán un lustre y una eficacia mayor al hecho poético.

Esta comunicación intergeneracional tendrá eclosión y cenit en la visita de poetas de referencia al homenaje a Antonio Machado en 1959 al cementerio de Collioure, y donde mediante la figura patriarcal, a la vez que maternal de Antonio Machado, como símbolo de vida, se irán poniendo los cimientos y proyectándolos para el pervivir del tiempo, de la gran poesía como referente de la lucha por la belleza y la dignidad, frente al abuso y la explotación.

Estos eslabones intergeneracionales se sintetizan, aunque no es el único caso, en la figura de José Hierro, que desde la cárcel del Dueso como símbolo de su primera obra, ha sabido tener mirada franca y abierta hacia “aquellos que vienen”, y desde su aula de poesía del Ateneo de Madrid (de gran prestigio entonces), ir invitando y consagrando uno a uno, o a veces en pequeños grupos, a estos jóvenes que recién publicaban, para ya desde esa primera obra ponerlos como referente a seguir, leer y entender.

Ángel González: “Sin esperanza, pero con convencimiento”. Dice González de sí mismo: “Larga y prematuramente adiestrado en el ejercicio de la paciencia y en la cuidadosa restauración de ilusiones sistemáticamente pisoteadas, me acostumbré muy pronto a quejarme en voz baja, a maldecir para mis adentros, a hablar ambiguamente, es decir, al uso de la ironía de la metáfora, de la metonimia y de la reticencia”. Siguiendo ese hilo conductor y si le añadimos su talento y conocimiento, llegaremos a esa sencillez que deviene palabra a palabra (título en el que él engloba toda su antología poética) a gran poema de la vida y sus metáforas.

Porque González, aún si comparte con toda

su generación formación universitaria, conocimiento de la poesía en otras lenguas y culturas, esencialmente la británica y norteamericana, (referente claro del Grupo de los Cincuenta) y, como tal, gusto por la poesía como diálogo, tiene una peculiaridad en su acerbo vital que lo diferencia de la mayoría de sus amigos congeneracionales; esta es, que el poeta ha tenido desde su adolescencia y primera niñez conciencia emocional de derrota. De la derrota republicana y “de lo que se venía encima”. Oigamos al poeta: “Sin salir de la infancia, en muy pocos años me convertí de súbdito de un rey en ciudadano de una república y finalmente en objeto de una tiranía. Zarandeado así por el destino, que urdió su trama sin contar nunca con mi voluntad, me resigné a estudiar la carrera de leyes...”.

González se doctoró en Derecho y trabajó hasta 1970 de funcionario medio en un Ministerio. Siguió de manera constante y discreta ofreciendo buena poesía. Siempre en ese tono de mirada de gato que sin dejar de hacer aquello que cree que tiene que hacer, a su vez procura no destacar demasiado. Es por ello que la figura de González ha tomado mediáticamente mayor consistencia en estos últimos veinte años, que en los treinta anteriores, donde su tono poético fue en

ocasiones oscurecido, aún si no deliberadamente por alguno de sus compañeros de generación, como por ejemplo Gil de Biedma, Barral o Goytisolo, cuya contundencia poética y de discurso político era de mayor énfasis. Claro está que González no tenía el asidero social que tenían ellos. Cuestión que explica perfectamente como en 1970 se fue a Nuevo México, EE.UU., a la universidad de Albuquerque, donde ha dictado cada año clases de español, de literatura, de poesía y de cultura, en las cuales, ahí sí, ha dejado claro magisterio y clara constancia de su valor poético.

Así pues, es hoy cuando Ángel González, alcanza las mayores mieles del reconocimiento y desde ese “hoy que es siempre todavía” alterna el ser miembro de la Real Academia Española de la Lengua con sus clases en Albuquerque durante unos periodos al año, con el saber vivir y saber beber, ley fundamental, por otra parte, de esa Generación de los Cincuenta. Gran aficionado a los tangos, los boleros, y a toda la canción sentimental, Ángel González desde la vocación intemporal sigue magistralmente conjugando la vida con la poesía y la poesía con la vida.

Adolfo Castaños Garrofé

Adolfo Castaños Garrofé

Obra del poeta:

“Áspero mundo” (1956)
 “Sin esperanza, con convencimiento” (1961)
 “Grado elemental (Premio Antonio Machado 1962)
 “Palabra sobre palabra (1965)
 “Tratado de urbanismo (1967 y 1976)
 “Breves acotaciones para una biografía (1971)
 “Procedimientos narrativos (1972)
 “Muestra de algunos procedimientos narrativos y de las actitudes sentimentales que habitualmente comportan” (1976)
 Segunda edición aumentada y corregida (1977)
 “Harsh World” and Other Poems (edición bilingüe 1977)
 “Prosemas o menos” (1985)
 “Deixis en fantasma (1992)

“Otoños y otras luces” (2001)

Se le deben asimismo los ensayos sobre Juan Ramón Jiménez (1976), Gabriel Celaya (1977) y Antonio Machado (1979).

En 1985 obtuvo el Premio Príncipe de Asturias de las Letras y en 1996 el Premio Reina Sofía de Poesía Iberoamericana. En este año fue elegido miembro de la Real Academia Española.

En 1968 apareció por primera vez en un solo volumen bajo el título de “Palabra sobre palabra” su poesía completa antologada.

Bajo este mismo título y en ediciones ampliadas hasta la actualidad, se puede adquirir su obra poética en antologías de Alianza Editorial, Ediciones Visor y Editorial Seix Barral.

CULTURA

Art i lletres

Pere Diez Gil

Els que sentim plaer i ens omple l'art i la cultura (cultura també és l'art), estem avui a Barcelona, vivint un moment excepcional, si més no, com a espectadors o diletants de l'Art.

El dia 6 d'abril es va inaugurar a Cosmocaixa l'exposició Paisatges Neuronals amb l'obra de Santiago Ramón i Cajal, com ja sabeu, eminent científic i neuròleg. Els seus dibuixos, síntesi de la ciència i de l'art, han estat l'origen d'una de les branques més vàlides de l'art actual.

També, el 6 d'abril, al Centre Social de Badal, en commemoració del 75è aniversari de la II República, es va presentar l'exposició Visca la República, amb obres d'artistes del Col·lectiu d'Artistes de Sants.

Després de l'exposició Caravaggio, el MNAC ha mostrat els genials cartells de Toulouse Lautrec, que provenen del Musée d'Ixelles de Bruselles. En una col·lecció de 33 cartells podem veure tota la producció que Lautrec va realitzar en aquest medi on va deixar la seva empremta.

A la vegada, podrem veure al Museu d'Història de Catalunya, els cartells de Ramón Casas, el millor cartellista que ha donat Catalunya.

Al MNAC també podrem contemplar les exposicions Gimeno i El Cubisme.

A Caixaforum hi trobareu una interessant exposició sobre l'Art Persa, extraordinària, una vegada que, per motius de recent guerra i l'espoli que va ocasionar, desaparegut l'art de l'Iraq que representava la base de la primera civilització del món, la Mesopotàmica, ens arriba amb la branca de l'Iran i el seu Museu, a més d'obres aportades pel Louvre de París i el Museu Britànic, posant al nostre abast l'Art Mesopotàmic (entre el Tigris i l'Eufrates), l'Art de Pèrsia amb Dario i successors, i les seves relacions amb els egipcis i els grecs.

Amb una música diferent podrem contemplar a la Pedrera una exposició de Casimir Malevitch, que arriba a la síntesi més mínima de l'Art Contemporani i que a l'exposició, la més completa que es pot veure a Europa d'aquest creador rus, es mostra en totes les seves etapes.

El Sol de la República
brilla en els nostres cors amb
l'ideal
de Justícia, Progrés i Llibertat

Creat per Pere Diez Gil

T'ho expliquem tot,
a cau d'orella.

Serveis de la Generalitat, autònoms: Aida a l'habitatge, a les famílies i a les empreses; activitats de lleure, turisme; transport; xarxa d'hotels; canot per estat del riu; defensa del consumidor; agenda cultural; programari de l'VI i el temps... Tot el que necessites saber, t'ho expliquem al 012. A cau d'orella.

012 - Costos de trucada 0,02€ per minuts i segons

 **Generalitat
de Catalunya**